

Rekommendation att undvika gäddor och stora abborrar från Gammelstadsfjärden

Betydande halter av PFAS har påträffats i fisk i Gammelstadsfjärden i Helsingfors. Helsingfors stad rekommenderar att särskilt riskgrupper, dvs. gravida personer, personer i fertil ålder, barn och unga, inte äter av gäddor och stora abborrar som fångats i området. Rekommendationen gäller tills vidare.

PFAS, eller perfluorerade alkylföreningar, används i stor utsträckning inom industrin och i bland annat kosmetika, tekniska kläder, stekpannor och flamskyddsmedel. PFAS har ackumulerats i miljön och i organismer över hela världen. Den största delen av exponeringen för PFAS sker via kosten. I EU-lagstiftningen fastställs gränsvärden för PFAS i fiskeriprodukter och andra livsmedelsgrupper.

PFAS kan ha negativa effekter på människans hälsa och utveckling. De påverkar fosterutvecklingen och utvecklingen hos små barn. Exponering för PFAS kan försämra immunförsvaret (vaccinationssvaret) och orsaka förhöjda kolesterolnivåer och minskad födelsevikt. Exponering kan också påverka till exempel barns känslighet för inflammationer och reproduktiva hälsa.

Halterna av skadliga ämnen i fisk utreddes hösten 2023

Resultaten är hämtade från en utredning som genomfördes i november 2023 på uppdrag av Helsingfors stad. För utredningen fångades flera olika fiskarter (abborre, gös, mört, sik, strömming och gädda) i viktiga fiskeriområden i Gammelstadsfjärden, Kronbergsfjärden, Fölisöfjärden och Nordsjö. Fiskarnas halter av flera olika skadliga ämnen kontrollerades, bland annat kvicksilver, dioxin, PCB och PFAS. De högsta halterna av flera ämnen uppmättes i fisk från Gammelstadsfjärden och Kronbergsfjärden. En stor del av det kommersiella fisket och fritidsfisket i Helsingfors är koncentrerat till området kring Gammelstadsviken.

De totala halterna av PFOS och PFAS som uppmättes i gäddor och stora abborrar överskred gränsvärdet för ämnena när fisken i fråga används inom industriell produktion av livsmedel för spädbarn och småbarn. När det gäller summan av PFAS skulle dock de gränsvärden för tolerabel exponering som fastställts av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet överskridas redan vid mycket låga veckointag av de här fiskarterna, även för vuxna.

Kommersiella fiskare och aktörer inom livsmedelsbranschen som säljer fisk ansvarar för att se till att partier av fisk som överskrider de lagstadgade gränsvärdena inte släpps ut på marknaden.

Fisk är rekommenderat livsmedel med hänsyn till anvisningarna för säker användning

Inhemsk fisk utgör i princip ett hälsosamt och ekologiskt livsmedel, som rekommenderas att ätas åtminstone två gånger i veckan och med en variation mellan olika fiskarter. Med undantag för riskgrupperna är de positiva hälsoeffekterna på befolkningsnivå klart större än de negativa, enligt tidigare nationella uppskattningar av risk och nytta.

Dock kan i synnerhet personer som tillhör en riskgrupp exponeras för föreningar som är skadliga för deras hälsa och utveckling genom att äta viss fisk. Därför har Livsmedelsverket gett särskilda rekommendationer om användning av fisk hos barn, unga och personer i fertil ålder. Barn, unga och personer i fertil ålder kan endast äta gädda 1–2 gånger i månaden. Gravida och ammande personer bör inte äta gädda överhuvudtaget.

Fiskkonsumtionsrekommendationerna uppdateras vid behov baserat på resultaten från det nationella EU Fish IV-projektet som koordineras av Livsmedelsverket och lokala uppföljningsstudier.

[Säkert sätt att använda fisk](#)

Projektet EU-fiskar IV